

REFERENȚIALE UTILIZABILE PENTRU EVALUAREA INSTITUȚIONALĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR

Remus CHINĂ*

Abstract

Evaluation of educational entities – school organizations, component of any educational system, involves, in addition to specific techniques and mechanisms, the existence or development of relevant referential for the evolution of these organizations. Referential used only in the economic or business validated at European and global, are increasingly used in educational space. There is a phase transition from evaluating schools based on the classic referential to referential evaluation based on the "wine" in another field, their mechanisms and specific techniques. Will today's schools to adopt such models?

Key words: *referential, evaluation, system, process, quality management*

1.Introducere

Mutațiile survenite în spațiile educaționale prin implementarea mecanismelor specifice managementului calității au condus la o creștere a atenției acordate evaluării organizațiilor din aceste medii, o reconfigurare a evaluărilor instituționale – organizaționale pe baza acestor mecanisme, caracteristice, până de curând, doar mediilor economice și de afaceri. Acest fenomen a început, la nivel european, după anii '90 (Sallis, 2002), mai ales în învățământul superior și s-a extins în învățământul preuniversitar, după 2000. Asigurarea calității în sistemul educațional, dar și la nivel de organizație este, în primul rând, un concept sinonim cu evaluarea instituțională. Poziția esențială în evaluarea instituțională o are, în primul rând, referențialul după care se face evaluarea. Referențialele utilizate actualmente în sistemul de învățământ preuniversitar, la evaluarea școlilor, sunt descrise în lucrarea de față, așa cum acestea au fost instituite prin diverse acte normative.

2.Inspecția școlară

Inspecția instituțională (numită și *inspecție generală*) a unităților de învățământ din sistemul de învățământ preuniversitar se face, în prezent, pe

* Remus CHINA a PhD Candidate at the University of Bucharest, Doctoral School Sciences of Education currently working at the Ministry of Education, Science, Youth and Sports. E-mail: remus_china@yahoo.com.

baza unui referențial implementat la nivel de sistem în 2011, numit Regulamentul de inspecție al unităților de învățământ preuniversitar (OMECTS nr. 5547/2011). În principiu, acest referențial este elaborat pe baza vechiului *regulament de inspecție școlară* (RODIS), „inspirat” la rândul său, din modelul britanic utilizat la inspecția școlilor și „importat” în mediul nostru educațional la jumătatea anilor '90. Evaluarea/inspecția instituțională bazată pe acest referențial este un proces desfășurat, în trei etape (*preinspecție, inspecția propriu – zisă, postinspecția*) pe o perioadă determinată, de la 7 la 14 zile și sunt vizate 7 aspecte/domenii/arii tematice: *a)managementul școlar, managementul calității, dezvoltarea instituțională, eficiența atragerii și folosirii resurselor (umane, financiare, materiale și informaționale), respectarea legislației în vigoare și a regulamentelor; b)modul de aplicare a curriculumului național, dezvoltarea și aplicarea curriculumului la decizia școlii/în dezvoltare locală, calitatea activităților extracurriculare realizate de personalul didactic și unele categorii de personal didactic auxiliar; c)activitatea personalului didactic (proiectare, predare-învățare, evaluare, reglare/remediere, diferențiere a demersului educațional); d)nivelul performanțelor realizate de elevi în învățare raportat la standardele educaționale naționale (curriculare și de evaluare); e)modul în care unitatea de învățământ sprijină și încurajează dezvoltarea personală a elevilor și motivația acestora în învățare (consiliere, orientare școlară, asistență individualizată), respectând principiile educației incluzive și asigurarea egalității de șanse; f)relațiile unității de învățământ cu părinții și cu comunitatea locală; g)atitudinea elevilor față de educația pe care le-o furnizează unitatea de învățământ. Evaluarea/inspecția instituțională (inspecția generală) se încheie cu un raport scris care va cuprinde: constatările inspectorilor în urma inspecției, recomandările făcute pentru remedierea punctelor slabe constatate, menționarea punctelor tari ale unității de învățământ.*

2.1. Aspectele pozitive ale utilizării acestui referențial - inspecția școlară

Implementarea în forma inițială (inspecția tip RODIS) în sistemul educațional a fost un real pas înainte, deoarece a reprezentat o primă abordare sistemică a organizației școlare în peisajul evaluărilor instituționale din învățământul preuniversitar, contribuind la crearea unei identități a organizației școlare.

2.2 Limitele referențialului „Inspecția școlară”

Din păcate, noua lege a educației naționale (Legea nr. 1/2011) nu a indus, în elaborarea referențialului „*Inspecție Școlară*”, spiritul novator care se

dorea, absolut necesar în contextul actual. În opinia noastră, limitele acestui referențial le vom regăsi în: 1) *necorelarea* referențialului cu noile abordări în spațiul educațional european și mondial, structura și filozofia noului regulament, fiind depășită, de cea a *standardului național de acreditare* pe baza căruia evaluarea instituțională este mult mai cuprinzătoare; 2) *utilizarea incorectă* a unor concepte din domeniul managementului calității sau redefinirea (nejustificată) a unor termeni specifici acestui domeniu; 3) *ignorarea* unui aspect deosebit de important menționat expres în noua lege a educației: *auditarea/evaluarea periodică a resurselor umane din unitățile de învățământ*, aspect asupra căruia referențialul respectiv nu face nicio referire.

3. Standardele naționale – referențiale utilizate la evaluarea instituțională în învățământul preuniversitar

Începând cu 2005 în România s-au implementat pe baza actelor normative, *reguli și mecanisme* privind evaluarea instituțională. Acest demers a avut câteva obiective esențiale: *armonizarea funcționării sistemului educațional cu regulile și practicile comunitare; respectarea și implementarea recomandărilor Comisiei Europene în domeniul educației; pentru învățământul superior - implementarea recomandărilor formulate în Reuniunea de la Bergen (2005); îmbunătățirea calității educației furnizată de școlile din sistem*. Față de referențialul „inspecție școlară”, tranziția a fost substanțială, în primul rând prin conștientizarea organizațiilor școlare privind necesitatea implementării unor mecanisme specifice de *evaluare externă și internă* (Manolescu, 2010). Prin acest demers s-au introdus 3 referențiale naționale în evaluarea instituțională: *standardul de autorizare (nivelul înființării – primul nivel de conformitate și standardul de acreditare (nivelul funcționării minimale - al doilea nivel de conformitate) (2007) și standardul de „referință” (nivelul funcționării optime – conformitate „opțională”) (2008)*.

3.1 Standardul de autorizare [20]

Acest standard, este aplicat *inițiatorului (orice persoană juridică publică sau privată care dorește să înființeze o entitate educațională)* și constituie o etapă premergătoare *acreditării*. În această etapă sunt evaluate, pe baza logicii binare (*există/nu există*) dacă „*acumulările materiale*” (de regulă *spațiile și dotările* pe care inițiatorul le „*investește*” în proiectul creării unei entități educaționale) sunt *conforme* cu cerințele standardului. În mod evident, nu se poate vorbi de un management al calității deoarece entitatea nu există, încă!

3.1.2 Limitele referențialului – standardul de autorizare

Limitele acestui referențial se regăsesc chiar în conținutul formulărilor cerințelor acestuia, prea „stufos” exprimate sau nerealiste (Drăgulănescu, Chină, 2010). Exemple: 1) „*Prevederea procedurilor interne (modalități, termene si responsabilități) prin care rezultatele evaluării si monitorizării calității, ale autoevaluării instituționale si ale evaluării rezultatelor învățării pot duce la revizuirea ofertei educaționale si la modificarea proiectului de dezvoltare.*” (HG 21/2007:7) Sau: „*Proiectarea structurilor prevăzute de lege, responsabile cu evaluarea internă a calității*” (HG 21/2007:9), sunt atribuții specifice echipei de management a entității educaționale ce urmează să se înființeze și deci nu pot fi evaluate! 2) *Aplicarea nediferențiată a cerințelor standardului pentru evaluări diferite: a unui inițiator care dorește să înființeze o entitate educațională față de evaluarea unei școli (inițiator) care dorește să înființeze un nou nivel de învățământ/specializare/calificare profesională.* Reevaluarea școlii, în al doilea caz, pe întregul standard de autorizare, este total greșită deoarece aceasta funcționează, deja, pe un standard superior celui de autorizare, și anume, pe standardul de acreditare. Peste 90% din cerințele standardului sunt deja depășite, evaluarea fiind, în acest caz, nerelevantă și redundantă!

3.2 Standardul de acreditare [20]

Evoluția unei școli în corelație cu cerințele acestui referențial se va reflecta în capacitatea echipei de management de a prelua *planul (proiectul) de dezvoltare* implementat de către inițiator în timpul *funcționării provizorii* și în atingerea ȳntelor strategice stabilite în proiecȳiile iniȳiale. În acest caz planul strategic al organizaȳiei poate juca rolul unui referenȳial intern, extrem de important (Campbell, 1995)! Înseamnă cȳ evoluȳia școlii între nivelul 1 de conformitate (nivelul înfiinȳării) și nivelul 2 de conformitate (nivelul funcȳionării) se va face dupȳ „fȳrele roșii” trasate în acest plan. Deși extrem de „stufos” și, în multe situaȳii, formulȳrile cerinȳelor sunt cel puȳin nerealiste sau „invitȳ” la o birocraȳie nedoritȳ, totuși, standardul de acreditare poate avea efecte benefice prin aplicarea lui la evaluȳrile externe ale școlilor.

3.2.1. Limitele referenȳialului – standardul de acreditare

Standardul de acreditare are multe limite, atȳt în conȳinut cȳt și în mecanismele de aplicare, care, dacȳ nu sunt eliminate, se pot transforma în „presiuni” suplimentare și permanente asupra școlii, iar standardul în sine, poate deveni doar un „consumator” de resurse și nicidecum un referenȳial care sȳ contribuie la îmbunȳtȳirea calitȳții educaȳiei furnizatȳ de școalȳ. Aceste limite

se referă la: 1) *Aplicarea superficială și redundantă* a standardului, din cauza necorelării structurii acestuia cu realitățile sistemului educațional (spre exemplu: cu avansul extrem de modest al descentralizării sistemului de învățământ preuniversitar). Acest aspect a condus la efecte în cascadă: „generarea” unei birocrății nejustificate, încărcarea școlii cu sarcini suplimentare, influența asupra îmbunătățirii calității educației furnizată de școală fiind nesemnificativă; 2) Nu au fost create mecanisme de colectare și promovare a *tipurilor de practici specifice funcționării coerente și eficiente a organizațiilor școlare acreditate*. Practic nu există o „cultură” sau o „comunitate”/”clasă” a *școlilor acreditate* care să instituie o *piață a practicilor curente*, un schimb util de experiență! 3) „Filozofia” actuală a acreditării este eronată, deoarece în practicile internaționale se procedează, mult mai simplu: este *acreditată* organizația și *certificat* produsul realizat de aceasta! 4) În conținutul standardului sunt solicitate numeroase proceduri pe care organizația trebuie să le dețină la momentul acreditării fără să fie subliniată existența unui *sistem de management al calității*!

3.3 Standardul de „referință”

Acest referențial, descrie „nivelul optim la care trebuie să funcționeze o organizație școlară (denumită generic – organizație furnizoare de educație)”.

NN –Denumirea de standard de „referință” este cel puțin neinspirată și pleonastică, având în vedere analiza noastră pe conceptul de referențial, deoarece orice standard este utilizat ca „referențial”

Importanța unui astfel de referențial în spațiul educațional românesc este deosebit de mare, din mai multe motive (Drăgulănescu N., Chină R., 2010): 1.Dezvoltarea entităților educaționale în corelație cu cerințele unui astfel de referențial ar contribui, în primul rând, la o îmbogățire reală a *culturii calității în mediul educațional*; 2.Organizațiile școlare s-ar desprinde mai ușor de nivelul minim al calității „conturat” prin standardul de acreditare, conturându-se posibilități reale de evoluție ale acestora în corelație cu referențiale esențiale (spre exemplu: *modelele de excelență* sau *standardul ISO*); 3.Nivelul standardelor naționale ar putea fi „corectat”, în mod corespunzător, prin efectul aplicării acestui referențial;

3.3.1 Limitele referențialului – standardul de „referință”

Limitele acestui referențial constau în: 1)*Neaplicarea* standardului în sistem (elaborat în 2007 și aprobat printr-un act normativ în 2008) care a generat un efect negativ, cel puțin curios - *paradoxul nivelului minim (o suficiență a nivelului calității)*. „Atingerea” *reală* sau *formală* a cerințelor

standardului de acreditare a fost suficientă pentru școlile care s-au „acreditat”, acordându-se importanță *maximă nivelului minim - acreditarea și importanță minimă referențialului optimal!* 2) *Evaluarea pe acest standard*, propusă prin „ghidul de aplicare a standardului” elaborat de ARACIP (Agenția Română pentru Asigurarea Calității în Învățământul Preuniversitar) *este eronată*, în opinia noastră, deoarece este orientată pe *aprecieri nerelevante* pentru sistem (*satisfăcător* – pentru îndeplinirea cerințelor standardului de acreditare, *bine* – pentru îndeplinirea a cel puțin unei cerințe din standardul de „referință”, *foarte bine, excelent*). Sunt confundate, în mod grosolan, maniere diferite de a judeca două tipuri de evaluări diferite: logica binară (există/nu există) în cazul standardului de acreditare cu aprecierile *cuantificate* privind creșterile „delta” privind progresul realizat de organizația școlară între două momente distincte ale evoluției acesteia.

3.4 Referențiale utilizate în evaluarea școlilor ce fac parte din învățământul profesional și tehnic (IPT)

În (sub)sistemul școlilor de învățământ profesional și tehnic (IPT) s-a instituit, chiar înainte de anul 2005 – considerat ca un moment „zero” privind implementarea unor elemente specifice managementului calității în educație – un *sistem, referențial propriu de asigurare a calității* ce conține, în mare parte, concepte specifice unor modele importante din domeniul calității (Standardul ISO 9001 și Modelul de Excelență al EFQM). Se poate spune că, în comparație cu școli de alt tip din sistem, segmentul amintit are o experiență mai apropiată de implementarea *reală a mecanismelor specifice sistemelor de management ale calității* (Drăgulănescu, Chină, 2010).

Evaluarea instituțională (a calității) în IPT se bazează pe 7 „principii ale calității”: 1) *managementul calității*; 2) *responsabilitățile managementului*; 3) *managementul resurselor*; 4) *proiectarea, dezvoltarea și revizuirea programelor de învățare*; 5) *predarea, instruirea practică și învățarea*; 6) *evaluarea și certificarea învățării*; 7) *evaluarea și îmbunătățirea calității*. Nivelurile de apreciere, în urma evaluării, sunt: *Punct tare; Punct slab; Nivel mediu*.

3.4.1. Punctele tari ale SMC implementate la nivel de sistem (pentru învățământul profesional și tehnic - IPT)

Apreciem că implementarea unui sistem de management al calității la nivelul școlilor din IPT este un aspect deosebit de pozitiv, deoarece a contribuit, în mod evident, la crearea unei minime culturi a calității, atât de necesară pentru școlile din acest segment (fiind primul „vector” de interacțiune cu mediul

economic și în general cu piața muncii). De asemenea, acesta a fost singurul subsistem din educație prin care s-a încercat o conectare cu două referențiale comunitare foarte importante: EQF (Cadrul European al Calificărilor) și EQARF (Cadrul European de Referință pentru Asigurarea Calității în Educație și Formare Profesională);

3.4.2. Limitele referențialului utilizat la evaluarea instituțională a școlilor din învățământul profesional și tehnic (IPT)

Limitele acestui referențial constau în: 1) *Suprapunerea nejustificată a „zonelor de acțiune” a principiilor enunțate.* Spre exemplu, principiul 1 – *managementul calității* se suprapune cu principiul 7 – *Evaluarea și îmbunătățirea calității*, deoarece *evaluarea și îmbunătățirea calității* sunt părți ale managementului calității și nicidecum separate; 2) *Incapacitatea de corelare cu mecanismele elaborate în 2005 prin cadrul normativ – legislativ (legea calității și standarde naționale), având ca efect o creștere birocratică a documentației întocmite de școlile din acest segment, prin raportările paralele, pe aceleași probleme și aspecte, către instituții diferite (CNDIPT, ARACIP, inspectorate școlare);* 3) *Instrumentele propuse, deși utilizează, în parte, denumiri specifice unui sistem de management al calității, totuși, nu respectă regulile modelului de la care s-au „împrumutat” conceptele (standardul ISO 9001).*

4. Referențiale mondiale și europene utilizabile în evaluarea instituțională a școlilor

Cele mai relevante, pentru studiul nostru, considerăm a fi Standardul ISO 9001 (IWA 2), Modelul de Excelență al EFQM [10], Cadrul European de Referință Pentru Asigurarea Calității în Educație și Formare Profesională [14]. Utilizarea acestora de către organizațiile școlare nu este obligatorie, precum standardele naționale, în schimb, efectele pozitive pot fi cu siguranță mult mai vizibile.

4.1 Standardul ISO 9001:2008 – linii directoare privind implementarea unui SMC la nivel de organizație școlară (prin ghidul IWA 2:2009)

Acest standard descrie cerințele minime pentru sistemul de management al calității și este aplicat, în mod normal, de întregul mediu industrial și economic. Ultima variantă a standardului a fost corectată și îmbunătățită în 2008 (EN ISO 9001:2008, denumirea europeană, SR EN ISO 9001:2008,

denumirea românească). Pentru organizațiile furnizoare de educație, standardul se aplică prin intermediul ghidului IWA 2 (IWA 1:2009). Principiile calității introduse de Standardul ISO 9001, sunt: *Orientarea spre client; Leadership; Implicarea personalului; Abordarea procesuală; Abordarea sistemică; Îmbunătățirea continuă; Abordarea bazată pe fapte în luarea deciziilor; Relații reciproc avantajoase cu furnizorii*. În principiu, orice organizație școlară poate fi abordată din perspectiva sistemică a funcționării acesteia („*orice sistem este un sistem de sisteme*” – Lupasco, 1960), iar implementarea unui sistem de management al calității (SMC) nu este o treabă simplă. Un astfel de demers trebuie, în primul rând, asumat de către conducerea organizației, dar și de întregul personal, mai ales prin faptul că nu este obligatorie implementarea unui astfel de sistem (Anderson, 2009). Din datele publice, rezultă că și în spațiul nostru educațional a început implementarea unui SMC conform lui ISO 9001, în scopul certificării acestuia), spre exemplu: *Școala de Supraviețuire pe Mare* (Regional Air Service) – Tuzla, *Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă* – Tîrgu Jiu, Gorj etc. În spațiul educațional european, un astfel de demers este mult mai prezent. În Spania, spre exemplu, peste 40% din universitățile publice spaniole au implementat în funcționarea lor SMC certificate ISO 9001.

Implementarea unui SMC care să funcționeze după regulile lui ISO 9001 este prea puțin utilizată sau agreată în sistemul de învățământ preuniversitar românesc. Reticența față de acest referențial, cultivată chiar de instituții responsabile cu implementarea sistemelor de management ale calității, au făcut ca prea puține școli să gândească propria evoluție după un astfel de model, deși nu există o alternativă viabilă în modelul sau modelele naționale propuse (Drăgulănescu, Chină, 2010).

4.2 Modelul de Excelență al EFQM

Modelul de Excelență European a fost elaborat (1988) de către EFQM (European Foundation for Quality Management) și adoptat de companii excelente, cu „brand” recunoscut internațional: Philips, Siemens, BMW, Nokia ș.a. În anul 1991 a fost lansat Premiul European pentru Calitate și în 2006, a apărut și primul câștigător din mediul educațional al prestigiosului premiu: *St. Mary's College – Irlanda de Nord*. Conceptele fundamentale ale Modelului de Excelență al EFQM, sunt: *Orientarea către rezultate; Orientarea către client; Leadership și constanța obiectivelor; Management prin procese și fapte; Dezvoltarea și implicarea personalului; Învățare, îmbunătățire și inovare continuă; Dezvoltarea de parteneriate; Responsabilitate socială*. Caracteristicile esențiale ale Modelului de Excelență al EFQM constă în promovarea unei culturi a evaluării interne (autoevaluării) pentru organizațiile de orice tip (care aleg un drum al excelenței) și a procesului de comparare cu organizațiile din același domeniu (*benchmarking*), instituirea de *benchmark-uri*

în domeniul în care acționează organizația. Față de „filozofia” auditului (ISO 9001) - *depistarea neconformităților*, modelul promovează o evaluare prin vizualizarea continuă a „părții pline a paharului” dar și o evaluare comparativă. Aprecierile finale sunt rezultate ale unui proces de consensualizare între evaluatorii externi și reprezentanții organizației, prin aplicarea unei matrici detaliate (RADAR)

4.2.1. Cum este perceput modelul în mediul educațional?

Din „The EFQM Excellence Award” [8] aflăm că tot mai multe organizații din mediul educațional abordează o filozofie a dezvoltării prin implementarea Modelului de Excelență al EFQM (EFQM Excellence Award, 2011): 2010 (*Bradstow School - UK – Prize Winner; Stavropol State Agrarian University – Russia – Prize Winner; Liverpool John More University – UK – Finalist*), 2009 (*Bradstow School – UK – Prize Winner; St. Colmans College – Northern Ireland – Prize Winner; Colegio Sagrado Corazon Carmelitas – Spain - Finalist; Liverpoole John Moore University – UK – Finalist*), 2008 (*Stavropol State Agrarian University – Russia –Finalist*); 2007(*Nu sunt entități educaționale în concurs!*); 2006 (*St Mary*s College – UK – Award winner and PW, fiind și prima școală din spațiul educațional european care a câștigat prestigiosul trofeu!*). Este bine de reținut că cele mai multe școli care s-au încumetat să „atace” o astfel de competiție, alături de organizații extrem de puternice sunt, în mare parte, din spațiul educațional britanic, unele dintre ele câștigând prestigiosul premiu, 2 ani consecutiv, precum Bradstow School! În ceea ce privește abordarea unui astfel de model în spațiul educațional românesc, aceasta este nesemnificativă, unele cauze fiind expuse mai sus.

4.2.2. În ce măsură au fost adoptate cele două modele în mediile educaționale?

În prezent adoptarea celor două modele, Standardul ISO 9001(IWA 2) și Modelul de Excelență al EFQM, s-a realizat, mai ales, în învățământul superior. Există o abordare tot mai profundă a implementării modelului promovat prin, standardul ISO 9001, în mediile educaționale, la nivel european. Astfel, în cadrul ENQA (The European Association for Quality in Higher Education) s-a constituit IQA Group- Grupul pentru *asigurarea internă a calității* care se ocupă, în principiu, de inducția către membrii ENQA a demersului implementării unui sistem (proces) de asigurare internă a calității, bazat, în esență, pe Standardul ISO 9001. Tot mai multe școli din spațiul educațional european (mai ales Spania, Italia, Marea Britanie) abordează o dezvoltare după aceste referențiale. Unele școli, din aceste țări, au reușit performanța, așa cum am precizat mai înainte, de a câștiga prestigiosul Premiu

de Excelență al EFQM, ceea ce nu este puțin lucru, având în vedere că în competiție intră cele mai puternice organizații și firme din Europa. Acestea pot fi „generatoare” a celor mai bune practici în mediul educațional, regulile „jocului educațional” vorfi puternic influențate de aceste generatoare. Mai devreme sau mai târziu, ceilalți vor aplica aceste reguli...

4.3 Cadrul European de Referință pentru Asigurarea Calității în Educație și Formare Profesională (CERAC - EQARF)

Cadrul European de Referință pentru Asigurarea Calității în sistemele de Educație și Formare Profesională (EQARF – European Quality Assurance Reference Framework) reprezintă prezultatul unui proces început în 2004, adoptat în 2008 și stabilit (sub forma unei Recomandări pentru sistemele de educație și formare profesională) de Parlamentul European în 2009 [14]. Filozofia acestui referențial se bazează pe modelele amintite anterior: Standardul ISO 9001 și Modelul de Excelență al EFQM la care s-a adăugat ciclul/cercul virtuos PDCA (*plan - do - check - act*). Rezoluția Parlamentului European recomandă statelor membre să implementeze sisteme de management (asigurarea) a calității în educație și formare profesională bazate pe criteriile, descriptorii și indicatorii cuprinși în textul EQARF, utilizându-se mecanisme de revizuire bazate pe ciclul PDCA: *„Prezenta recomandare stabilește un cadru european de referință pentru asigurarea calității („cadrul”) care conține un ciclu de asigurare și îmbunătățire a calității EFP (planificare, punere în aplicare, evaluare/apreciere și reexaminare/revizuire) pe baza unor criterii calitative, a unor descriptori și a unor indicatori aplicabili managmentului calității atât la nivelul sistemului de EFP, cât și la nivelul furnizorilor de EFP”*(Recomandarea PE privind EQARF, 2009:5).

Trebuie să precizăm că acest referențial a fost prea puțin sau deloc utilizat în spațiul educațional românesc, deși termenele de aplicare și implementare au fost deja depășite!

5. Referențiale utilizate în alte sisteme educaționale, la evaluarea instituțională a școlilor. Modelul scoțian: „How good is our school?”

Acest model a fost elaborat și aplicat (în mai multe ediții) în învățământul scoțian, începând cu anii '90. A fost numit, generic: *„How good is our school? – The journey to excellence”*[13]. Modelul este bazat pe 10 „dimensiuni” interconectate: *Promovează bunăstare și respect; Dezvoltă cultura realizărilor ambițioase; Dezvoltă o viziune comună pentru copii, părinți și personalul didactic; Calitate leadership la toate nivelurile; Lucrează în parteneriat cu alte agenții (părți interesate) și comunitatea (proprie); Lucrează*

împreună cu părinții pentru îmbunătățirea învățării; Reflectă cât mai des asupra propriei tale activități și fii flexibil la schimbări; Valorizează și responsabilizează personalul și tinerii; Angajează tinerii în activitățile de învățare de înaltă calitate; Concentrează-te pe rezultate și pe maximizarea succesului tuturor elevilor/studenților. Reviziile acestui model conduc, pas cu pas, la implementarea filozofiei TQM (Total Quality Management) în dezvoltarea entităților educaționale din sistemul de educație scoțian. Esența modelului constă în crearea posibilităților pentru cât mai multe școli, să poată tranzita pe un drum spre excelență („*Journey to excellence*”), ceea ce nu este de mirare că cele mai multe școli câștigătoare ale Modelului de Excelență al EFQM sunt din spațiul educațional britanic!

6. Concluzii

Evaluarea sistemică a școlilor capătă noi dimensiuni și configurații în contextul noii legislații în educație. Noua lege a educației, aduce considerabile ajustări în ceea ce privește crearea cadrului necesar privind tranziția spre o „așezare” a referențialelor privind evaluarea instituțională a școlilor din sistem. Este nevoie de o decizie bine gândită și rapid pusă în aplicare privind corecțiile necesare pentru obținerea unui cadru al referențialelor de evaluare instituțională, stabil, coerent și eficient. Evoluția sistemului educațional este, în mod clar, influențată de modul cum sunt gândite aceste referențiale (naționale). Ele pot „împinge” sistemul pe un drum al performanțelor reale sau, dimpotrivă, îl mențin într-o stare de „semicoștiență”, incapabil să se adapteze la realitățile înconjurătoare. Indiferent de mărimea resurselor investite în funcționarea sistemului, ignorarea principalelor referențiale care pot acționa ca repere esențiale în evoluția acestuia, conduce, inevitabil, la menținerea pe un drum desfundat, greoi și nesigur. Revizuirea de urgență a referențialelor naționale existente, *conectarea* acestora la realitățile curente ale spațiului educațional propriu (local, regional, național), dar și la cel european și de ce nu, la cel mondial, sunt *condiții absolut esențiale* pentru o evoluție bună a sistemului. Rezultatele, destul de modeste, obținute la Testele PISA reflectă o inadaptare serioasă a sistemului la abordările actuale asupra educației, ceea ce ar trebui să ne dea serios de gândit!

Bibliografie

1. Campbell, J. D. (1995). *Uptime: Strategies for Excellence in Maintenance Management*. Portland, Oregon: Productivity Press.
2. Chapman, D., Adams, D. (2002). *The quality of education: dimensions and strategies*. Hong Kong: Asian Development Bank.
3. Lupasco, S. (1960). *Les trois matières*. Paris: Julliard.

4. Manolescu, M. (2010). *Teoria și metodologia evaluării*. București: Editura universitară.
5. Sallis E. (2002). *Total Quality Management in Education*. (ediția a 3-a). London: K. P. Ltd. 120 Pentonville Road.

Reviste și resurse web:

6. Anderson, C. (2009). *What is quality in education?*. <http://www.bizmanualz.com/iwhat-is-quality-in-education?> (accesat la data de 11.11.2011)
7. Drăgulănescu, N., Chină, R. (2010). *Acțiuni corective și corecții oportune în actuala abordare românească a asigurării calității*. În Revista „Calitatea acces la succes”, nr. 4, 5, 6, 7.
8. Tribus M. (1996). *Quality in Education According to the Teachings of Deming and Feuerstein*. Sage Journals. <http://spi.sagepub.com>.
9. http://www.iso.org/iso/iso_catalogue.htm (accesat la data de 19.11.2010, 25.11.2010).
10. <http://www.efqm.org/> (accesat la data de 10.08.2010, 21.10.2010, 22.11.2011, 25.11.2010).
11. www.asq.org (accesat la data de 02.07.2011, 10.08.2011; 3, 6, 12, 26.11.2011).
12. Charter Mark, <http://www.cabinetoffice.gov.uk/chartermark.aspx> (28.11.2009).
13. How good is our school?, <http://www.britannica.com> (accesat la 10.06, 15.06, 25.11.2011).
14. EQARF -http://europa.eu/legislation_summaries/ (accesat la 15.06, 25.11.2011).